

Samenvatting

In dit rapport wordt de actualisering van de prognose sanctiecapaciteit beschreven die totstandkomt onder verantwoordelijkheid van het WODC. Het betreft beleidsneutrale prognoses van de benodigde sanctiecapaciteit tot en met 2008 voor de terreinen taakstraffen (minder- en meerderjarigen), gevangeniswezen, vreemdelingenbewaring, tbs-klinieken, Halt en justitiële jeugdinstellingen. 'Beleidsneutraal' wil zeggen dat de prognoses uitgaan van gelijkblijvend beleid. Het effect van voorgenomen beleids- en wetswijzigingen is niet in de prognoses verdisconteerd. Ook zijn de effecten van recentelijk ingezet beleid (na 2002) niet in de prognoses verwerkt, omdat de prognoses gebaseerd zijn op politie- en rechtbankcijfers tot en met 2002. Deze slag wordt door de beleidsdirecties van het Ministerie van Justitie gemaakt, onder verantwoordelijkheid van de Directie Sancties, Reclassering en Slachtofferzorg (DSRS) van het Ministerie van Justitie. De beleidsneutrale prognoses samen met de geraamde beleidseffecten vormen de beleidsrijke prognoses.

De wijze waarop de prognoses van de diverse terreinen dit jaar tot stand zijn gekomen, verschilt aanzienlijk van de voorgaande jaren. In plaats van de Jukebox-modellen waarmee de prognoses in de afgelopen jaren werden berekend, is dit jaar voor het eerst het Prognosemodel Justitiële Ketens (PMJ) gebruikt om de capaciteitsbehoefte voor de verschillende sancties te voorspellen. Op basis van de autonome ontwikkelingen en het huidige beleid maakt dit model, dat modulair van opzet is, een prognose van de te verwachten capaciteitsbehoefte bij de diverse ketenpartners in de gehele justitiële keten. Het model legt een verband tussen maatschappelijke ontwikkelingen en ontwikkelingen in de criminaliteit enerzijds, en ontwikkelingen in de strafrechtelijke reactie op de criminaliteit anderzijds. Ook spelen (niet nader verklaarde) trendmatige ontwikkelingen een belangrijke rol. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de beleidsneutrale prognoses voor de diverse sanctieterreinen.

Taakstraffen meerderjarigen

Bij de taakstraffen meerderjarigen wordt een groei voorzien van 34% in de periode 2002-2008. Het verwachte aantal taakstraffen in 2008 bedraagt 36.678. De voorziene groei is vooral het gevolg van het feit dat de taakstraf sinds 2001 als zelfstandige straf kan worden opgelegd, en van de herinvoering van taakstraffen volgens het Officiersmodel. De verwachte groei in het aantal tweede generatie niet-westerse allochtone jonge mannen, het aantal gescheidenen en de financiële middelen voor politie en ZM draagt ook bij aan de groei van het aantal taakstraffen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat er geen sprake is van directe causaliteit, maar dat de genoemde achtergrondfactoren gebruikt worden als indicator van maatschappelijke fenomenen als sociale cohesie en culturele verschillen.

Gevangeniswezen (exclusief vreemdelingenbewaring)

De benodigde sanctiecapaciteit bij het gevangeniswezen stijgt naar verwachting met 27% in de periode 2002-2008. De stijging is het gevolg van de verwachte stijging in het aantal baanlozen, het aantal tweede generatie niet-westerse allochtone jonge mannen en het aantal drugsverslaafden. Overigens is de verwachte stijging van het totale aantal door de rechter opgelegde vrijheidsstraffen zo'n 22%, terwijl het beroep op strafrechtelijke capaciteit vanwege het mislukken van taakstraffen, subsidiaire hechtenis en voorlopige hechtenis die niet gevolgd wordt door een vrijheidsstraf naar verwachting met 58% zal stijgen. In totaal wordt in 2008 een benodigde capaciteit van 16.036 plaatsen verwacht.

Vreemdelingenbewaring

De behoefte aan plaatsen voor vreemdelingenbewaring neemt volgens de prognose in 2002-2008 toe met 35%. De capaciteitsbehoefte in 2008 wordt dan 1.936 plaatsen.

Tbs-klinieken

De behoefte aan plaatsen in tbs-klinieken stijgt tussen 2002 en 2008 met 20% tot 1.703 plaatsen. De ontwikkeling van het aantal tbs-opleggingen is in het recente verleden zeer grillig geweest.

Stop en Halt

Het aantal Stop-reacties, dat dit jaar voor het eerst wordt geprognosticeerd, stijgt in 2002-2008 met 35% en komt in 2008 uit op 2.290. Er is voor de Stop-reacties geen verklaringsmodel beschikbaar. Voor het aantal Halt-afdoeningen wordt een stijging van 17% voorzien tussen 2002 en 2008. Het aantal Halt-afdoeningen bedraagt dan 22.071 in 2008. Van de onderzochte achterliggende ontwikkelingen blijkt vooral de toename van de benuttingsgraad, dat wil zeggen de verhouding tussen het aantal Halt-verwijzingen en het aantal verdachten van Halt-waardige delicten, de belangrijkste verklaring voor de toename van het aantal Halt-afdoeningen. Daarnaast draagt de verwachte groei van het aantal baanlozen en van het aantal 12- t/m 17-jarigen in de Nederlandse bevolking bij aan de te verwachten groei in het aantal Halt-afdoeningen.

Taakstraffen minderjarigen

Het aantal taakstraffen minderjarigen zal naar verwachting groeien met 25% in de periode 2002-2008. Daarmee komt het aantal taakstraffen in 2008 uit op 20.385. Met name de groei in het aantal eerste en tweede generatie niet-westerse allochtone jongeren draagt bij aan deze groei.

Justitiële jeugdinrichtingen: opvanginrichtingen

Voor de opvanginrichtingen is in de periode 2002-2008 een groei van de capaciteitsbehoefte geraamd van 39%. Het aantal benodigde plaatsen in de

opvanginrichtingen komt dan op 1.345 plaatsen. Net als bij taakstraffen minderjarigen valt vooral de invloed van het aantal eerste en tweede generatie niet-westerse allochtone jongeren op.

Justitiële jeugdinrichtingen: behandelinrichtingen

Voor de behandelinrichtingen is in de periode 2002-2008 een groei van de capaciteitsbehoefte geraamd van 54%. Het aantal benodigde plaatsen in de behandelinrichtingen komt daarmee in 2008 op 2.063 plaatsen. Opnieuw speelt de toename van het aantal eerste en tweede generatie niet-westerse allochtone jongeren een belangrijke rol.

Totaaloverzicht

Tabel 1 geeft de geprognosticeerde capaciteitsbehoefte voor de intramurale sectoren *gemiddeld per kalenderjaar* en voor de extramurale sectoren in *aantallen per kalenderjaar*. Tabel 1 laat zien dat op alle onderdelen groei wordt verwacht.

Tabel 1: Beleidsneutrale prognoses voor de diverse sanctieterreinen^a

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Groei 2002-2008
Taakstraffen meerderjarigen	27.397	29.146	31.461	32.753	34.046	35.300	36.678	34%
– werkstraffen	26.921	28.640	30.914	32.184	33.454	34.687	36.040	34%
– leerstraffen	1.251	1.331	1.436	1.495	1.554	1.612	1.674	34%
Gevangeniswezen (excl. vreemdelingenbewaring)	12.638 ^b	14.128	14.926	15.450	15.688	15.859	16.036	27%
Vreemdelingenbewaring	1.432	1.516	1.600	1.684	1.768	1.852	1.936	35%
Tbs-klinieken	1.418	1.510	1.581	1.654	1.678	1.688	1.703	20%
Stop-reacties	1.695	1.794	1.893	1.992	2.092	2.191	2.290	35%
Halt-afdoeningen	18.797	20.498	21.063	21.579	21.846	22.029	22.071	17%
Taakstraffen minderjarigen	16.329	17.307	18.594	19.318	19.797	20.157	20.385	25%
Justitiële jeugdinrichtingen:								
Opvanginrichtingen	965	1.113	1.183	1.244	1.287	1.321	1.345	39%
– strafrechtelijke plaatsen	723	852	898	935	953	959	956	32%
– civielrechtelijke plaatsen	242	261	285	308	334	361	389	61%
Behandelinrichtingen	1.341	1.422	1.556	1.679	1.814	1.942	2.063	54%
– strafrechtelijke plaatsen	483	521	585	631	681	714	738	53%
– civielrechtelijke plaatsen	858	901	971	1.048	1.133	1.228	1.325	54%

a De aantallen voor 2002 betreffen de vastgestelde capaciteitsbehoefte.

b Exclusief intensivering van aanpak drugscoeriers.

De aantallen werkstraffen en leerstraffen in tabel 1 tellen niet op tot het totale aantal taakstraffen meerderjarigen. Dit komt doordat er combinaties van werk- en leerstraffen mogelijk zijn, die als één taakstraf worden gerekend.

In het rapport zijn dit jaar ook de beleidsrijke prognoses opgenomen, per sanctieterrein. Ook is per sanctieterrein een vergelijking gemaakt tussen de (beleidsneutrale) prognoses die zijn berekend met behulp van het PMJ-model, en prognoses berekend met de oude Jukebox-modellen.